

Səxavətli olmaq

(Sədi Şirazinin “Bustan” əsərindəki bir hekayət əsasında)

“Bustan” dərgisinin Uşaqlar üzvi sayı üçün hazırladığımız bu parçanın çox dərin mənası var. Çağdaş zamanda uşaqlara münasibətdə, onların tərbiyəsində Xeyrin qalib gələcəyinə imanın yitəlməsi bəlkə ən vacib işdir. Müasir uşaqların nağıllardan uzaq düşməsi də günümüzün başqa bir problemidir. Ona görə də dərginin bu sayında fürsətdən istifadə edib Sədi Şirazi hekayətlərindən birini cavuqlara təqdim edirik.

Yəmən hakiminin şöhrəti vilayətin hər yanını bürümüşdü. Xalq onun səxavətindən, xeyirxahlığından, insanlara etdiyi yaxşılıqlardan hər zaman ağız dolusu danışdı. Çoxları tərəfindən sevildiyini duyan hakim isə bundan həddən artıq xoşal olar, ruhi dinclik tapırdı. Onun bu ad-sanı qılıncı, qanlı döyüşlərlə qazanılmış öləri şöhrət deyildi. Bu ad-san illər keçdikcə şəhər hakimini daha da əliaçıq olmağa, varını paylamağa sövq edirdi. Əlbəttə, bu xeyirxah hissələr əvvəl-əvvəl tam təmənnəsiz idi, yalnız yetim-yesirin, kasıb-kusubun, əlsiz-ayaqsızın, xəstələrin güzəranını yaxşılaşdırmaq, onlara daha rahat həyat bəxş etmək məqsədi daşıyırdı. Şəhər hakimi çalışdı ki, çox işlər görüb özü haqda yayılan xoş söz-söhbətləri daha uzaq ellərin dillərinə salsın. Onu xeyirxah olmağa vadar edən hissəyə özü də bilmədən şöhrətpərəstlik qarışmışdı. Pisi o idi

ki, hakim bundan xəbərsizdi və heç bu barədə bir dəfə də olsun düşünməmişdi. Düzdür, xalqın günü xoş keçirdi, o, heç kəsi edam etmir, əziyyət vermir, ağır vergilərlə incitmirdi, ancaq nədənsə onun şöhrətpərəstliyi də camaata xoş gəlmirdi.

Şəhər hakimini narahat edən isə tamam başqa səbəb idi və həmin səbəb onun yuxularını ərsə çəkirdi. Hərdən düşündü ki, bəlkə də, hər şeyə səbəbkar insanların qədərbilməzliyi, yaxşılıqları tez unutmasıdır. Sonra başqa səbəblər də axtarı və yaxası belə düşüncələrin əlində qalırdı.

Şəhər hakimini gecələr yuxusuz qoyan, gündüzlər darıxdıran, hövsələdən çıxardan isə Hatəm adlı bir cavanın şöhrəti idi. Bu cavan oğlanın əlində çox böyük imkanları olmasa da, bütün vilayətdə şöhrət tapmışdı və hamı onun xeyirxahlığından, xeyirxah əməllərindən, sə-

**Elalemi,
Ayıplarıyla anan bir kimsenin
Senden de,
Teşekkürle bahsedeceğini
Zannetme.**

Seyh Sadi Sinafi

xavətdən danışır. Şəhər hakimi hər nə qədər xalq üçün işlər görsə də, onun şöhrəti Hatəmlə müqayisə oluna bilməzdi.

O, özü də bu sirr qarşısında aciz idi və kimi danışdırdısa, Hatəm haqqında o qədər xoş söz deyirdi ki, şəhər hakimi lap təbdən çıxır, əsib-coşurdu; Necə ola bilərdi ki, kasıb bir insan baredə xalq arasında bu qədər əhvalatlar, rəvayətlər dolaşsın? O, bu işləri hansı imkanlarla görür? Xeyrxahlıq etmək üçün onun nəyi vardı?

Yəmən hakimi hər gün qəlbində çoxalan bu suallara cavab tapmaqda çətinlik çəkdiyindən, nəhayət, qərara gəldi ki, Hatəmi tapdırıb cəzalandırsın - boynunu vurdursun. Bunu etməklə məmləkətin yeganə və rəqibsiz xeyirxahı, şöhrətinə şöhrət çatmaz bir insan olacaqdı.

Bu qərarından sonra hakim pəhləvanı yanına çağırır deyir ki, Hatəm yaşadığıca mənim adım onun adının kölgəsində qalacaq. Mənim korəməim, lütfüm xalqın gözündə onun əməlləri qədər uca olmayacaq. Sonra pəhləvana əmr edir: "Get onun başını bədənindən ayır".

Pəhləvan silahlanıb yola düşür. Ancaq pəhləvan Hatəmin adını eşitsə də, üzünü görməyibmiş. Xeyli yol gəndən, bir neçə adamla soraqlaşandan sonra gəlib Hatəm yaşayan vilayətə çatır. Düşünür ki, gecə bir yerdə dincəlsin, şəhər işə Hatəmi tapıb, onun başını bədənindən ayırıb yola düşsün. Bu dəm bir cavana rast gəlir və bu bilikli, xoşsima cavan onu gecə evində qonaq eləyir.

Pəhləvana yemək-içmək verən, nəzakətlə davranan, hörmət göstərən bu cavan onun çox xoşuna gəlir. Şəhər pəhləvanı cavan oğlan oyadır və xahiş edir ki, getməsin, hələ qalsın, ona bəs deyincə qulluq etsin, vilayətin gözəl yerlərini gözdərsin. Ancaq pəhləvan razılaşmır, deyir ki, Yəmən hakiminin əmri var, onu yerinə yetirmək üçün mütləq getməliyəm. Cavan oğlan hakimin əmrini birgə yerinə yetirmək üçün ona kömək etmək istəyir. Pəhləvan cavanın yaxşı insan olduğunu görüb ona ürək qızdırır, etibar edir və Hatəmi axtardığını bildirir. Deyir ki, Hatəmin başını bədənindən ayıraraq aparsam, şəhər hakim vəzifəmi daha da artıracaq və mənə çoxlu qızıl-gümüş bağışlayacaq. Onun bu sözlərini eşidən cavan oğlan sevinir və ürək rahatlığı ilə

deyir:

- Buyur, kəs başımı, qarşında dayanan elə Hatəmdir. Canımı al, tək Yəmən hakiminin sözü yerə düşməsin və sənə işin düzəlsin, vəzifədə yüksələsən.

Bu sözləri eşidən pəhləvanın qəlbinin sarı simi titrəyir, ürəyi şan-şan olur. Cavan oğlanın öz canından belə arxayınqlıq, gözüyümlü keçməsi, şəhər hakiminin əmrinin icra edilməsi və pəhləvanın vəzifəsinin artması yolunda canından keçməyə hazır olması onu çox təsirləndirir. Pəhləvan şöhrəti hər yanı bürümüş Hatəmin səxavətini görüb peşman olur. Qılıncını, yaraq-yasağını atıb söz verir ki, bir daha baş kəsib, qan tökməyəcək. Hatəmi bağrına basandan sonra işə atna minib saraya üz qoyur.

Saraya yetişən pəhləvanı gören hakim onun simasına baxan kimi anlayır ki, əli boş qayıdıb. Pəhləvanın vəzifəsinin öhdəsindən gələ bilməməsi şəhər hakimini bərk qəzəbləndirir. Ona hansı igidin həmlə etdiyinin, yaraqsız-yasaqsız, məyus halda saraya dönməsinin səbəbini soruşur. Pəhləvan yeri öpüb təmkinlə deyir: Hatəmdə elə xoş sifət, mərifət və mərhəmət gördüm ki, görməli olduğum işin aqibətindən utandım. O cavan eşidəndə ki, mən onu öldürmək üçün gəlmişəm və hakimin əmrini yerinə yetirəcəm, o saat canından keçməyə razı oldu ki, tək sizin sözlünüz yerə düşməsin, əmriniz icra edilsin, mənim mövqeyim və vəzifəm yüksəlsin.

Şəhər hakimi pəhləvanın bu sözlərindən təsirləndi, belə bir iş tutduğuna, ümumiyyətlə, bu fikrə düşdüyünə görə peşman oldu. Pəhləvana çoxlu qızıl verib yola saldı və qəlbinin dərinliklərində düşündü ki, zəmanə hələ ikinci Hatəmi yetirməyib. Hatəm səxavətlə əkiz doğulub və onun səxavətinin qiyməti pul-parayla ölçülə bilməz. Hatəm hökmdardan tutmuş ən sadə adamın da yolunda canından keçə bilər. Bundan sonra şəhər hakiminin qəlbinə səxavətli olmaqla bağlı bu fikirlər əbədi hakim kəsildi: Səxavətli olmaq, mal-mülk paylaşmaq deyil, səxavətli olmaq vətən, xalq, millət və hökmdar üçün olanını əsirgənməmək, yeri gələndə canından keçməyi bacarmaqdır...

Hazırlayan: Fərid Hüseyn